

DE TRIBUNE

Redactie-adres:
D. J. WIJNKOOP, Pretoriusplein 3.
Amsterdam.

SOC. DEM. ORGAAN

Administratie-adres:
Gysbrecht van Aemstelstraat 32
Amsterdam.

Orgaan van de Soc.-Dem. Partij (S. D. P.).
VERSCHIJNT WOENSDAGS EN ZATERDAGS.

REDACTIE: J. C. CETON, H. GORTER,
W. v. RAVESTEIJN en D. J. WIJNKOOP.

Abonnement bij vooruitbetaling fr. p. 60 cent per 3 mnd.
Weekabonnement 5 ct. voor de 2 nrs. - Losse nrs. 3 ct.
ADVERTENTIËN 10 CENT PER REGEL.

Het Kongres der Arb. Partij.

Voordat we een woord over het Kongres der S. D. A. P. te Arnhem zeggen, willen we het resultaat der stemming over de hoofdzaak, de partijleiding in de oorlogstijd, mededeelen.

Een motie-Schiedam, verdedigd door Enka, werd met 12 stemmen vóór, verworpen. Deze *verworpen* motie luidt als volgt:

Het congres, enz. spreke zijn teleurstelling uit over de houding der partijleiding inzake den oorlog; verklaare het noodzakelijk, dat de partij voortdurend streve naar verheldering van de massa inzake het imperialisme, en scherper dan tot heden positie neme tegen nationalisme en imperialisme; besluite, dat voortaan de strijd tegen deze beide, in 't bijzonder tegen het militarisme, zal gevoerd worden ook met de scherpste wapenen, opdat onzerzijds worde medegewerkt om, zoo noodig met algemeene dienstweigering en algemeene werkstaking, een volgenden wereldoorlog te voorkomen.

Daarna wordt *aangenomen* de motie van het Partijbestuur der Arb. Partij in de volgende vorm (vetdruk van ons. R. T.):

Het congres overwegende, dat in den toestand, door het uitbreken van den tegenwoordigen oorlog geschapen, het belang van de Nederlandsche arbeidersklasse, samenvallende met dat van de geheele natie de handhaving van de onzijdigheid en onafhankelijkheid des lands met alle beschikbare middelen gebod, overeenkomstig het door de socialistische internationale steeds geëischt recht van zelfbeschikking voor alle volken; vertrouwend, dat de partijleiding zich ook verder bij de toepassing dezer beginselen zal laten leiden, door haar eigen opvatting van het wezenlijk belang des volks, keurt de door de partijleiding gevolgde gedragslijn goed, en verklaart, dat zoolang deze toestand voortduurt, dezelfde gedragslijn moet worden gevolgd.

Deze P.-B.-motie kreeg 555 stemmen.

Tegelijkertijd werd *verworpen* de motie Dordrecht-Zaandam-Amsterdam IX, die voornamelijk door de Kamerleden Sannes en Duys was verdedigd (vetdruk van ons. R. T.):

Het congres, van oordeel, dat de arbeidersklasse geen verantwoordelijkheid draagt voor het uitbreken van den oorlog, noch voor den toestand, waarin Nederland daarbij werd gebracht, ziet in het votum der soc.-dem. Kamerleden voor de mobilisatiekredieten, los van de toelichting, den oprichten wil, om door haar medewerking den grootsten waarborg te scheppen om den oorlogsgruwel buiten de grenzen te houden; verklaart, dat in het toestaan van de mobilisatiekredieten niet ligt opgesloten de bereidverklaring tot landsverdediging; keurt het stemmen voor de mobilisatiekredieten goed; verwerpt de opvatting, dat de nationale zelfstandigheid voor de arbeiders van zoo groote beteekenis is, dat daarvoor een verdedigingsoorlog moet worden aanvaard; wijst bovendien de landsverdediging af, omdat deze de arbeiders brengt aan de zijde van het kapitalisme en de internationale solidariteit in den klassenstrijd verbreekt.

Deze motie kreeg 231 stemmen.

Met groote meerderheid werd nog de volgende resolutie aangenomen:

Het congres verklaart, tot bevordering der internationale ontwapening en ter voorkoming van nieuwe oorlogen, de actie voor den vrede, in overeenstemming met de andere partijen der Internationale, met alle energie te zullen

voeren en aanvaardt voor die actie het standpunt, dat de partij de mogelijkheid van samenwerking met andere naar den wereldvrede strevende krachten in het volk moet openlaten.

Dit beteekent de vrijheid voor de partijgenooten om lid van de burgerlijke Anti-Oorlog Raad te worden. De partij als zoodanig zal zich niet aansluiten. En de afdelingen?

Wat wil dit alles nu zeggen?

Ten eerste, zooals te voorzien was, dat de partijleiding, Partijbestuur, Kamerfractie, Volksredactie *op alle punten hun zin hebben gekregen. De godsvrede, het samengaan van de Ned. arbeiders met de Ned. bourgeoisie, is niet meer een daad van de partijleiding alléén, maar van de geheele partij.* De klassenstrijd, de onverzoonlijke tegenstelling tusschen kapitaal en arbeid, is door de Arb. Partij voor de duur van de oorlog bij resolutie opgeheven! Maar een partij, die juist op het moment van de scherpste strijd van de bourgeoisie om de uitbuiting te handhaven, uit te breiden en van langer duur te doen zijn, de klassenstrijd afdankt, dankt hem in werkelijkheid geheel af. Wel kan ze, op zijn best, in vrediger momenten weer deze strijd schijnen te voeren, maar waar de bourgeoisie weet, dat ze juist in de ernstigste momenten op de Arb. Partij kan verrouwen, beteekent de strijd van de Arb. Partij principieel tegen het kapitalisme niets meer. Principieel heeft de Arb. Partij zich bij dezen bij het kapitalisme nedergelegd. Principieel heeft de Arb. Partij, zooals wij reeds vroeger constateerden, maar nu *konstateert ze het zelf*, als strijdende partij tegen de bourgeoisie afgedankt.

Ten tweede is de handhaving van de onzijdigheid en van de onafhankelijkheid van Nederland, dus van de *landsverdediging, „met alle beschikbare middelen“*, een gebod van de Arb. Partij geworden. Hiermede, en het vloeit logisch uit de godsvrede, die de Arb. Partij met de bourgeoisie gesloten heeft, voort, is *de Arb. Partij een van de steunpilaren van het Ned. militarisme* geworden. „Dezelfde gedragslijn als te voren zal worden gevolgd.“ Dus stemmen vóór de mobilisatiekredieten, met al den aanklevende van dien, als: daadwerkelijke steun aan het Ned. imperialisme. In de politiek wordt niet gevraagd naar iemands wil, maar naar zijn daad. Welnu, het stemmen in Nederland voor de mobilisatiekredieten is evengoed het steunen van het imperialisme als in Duitschland, Frankrijk of Engeland het stemmen voor de oorlogskredieten.

Maar dit „positieve“, wat het Kongres der Arb. Partij deed, is nog niet het voornaamste. Want met zijn nu officieel uitgesproken steun aan godsvrede, landsverdediging, mobilisatiekredieten enz., dus aan nationalisme, militarisme, imperialisme, doet het Kongres eigenlijk niets-nieuws, zet slechts voort het werk dat de partij en de partijleiding al sinds het begin van deze eeuw voortdurend, en met steeds duidelijker konsekwentie, deed.

Het voornaamste is, dat gebleken is dat een andere dan een inderdaad nationalistische richting, in de Arb. Partij helaas niet noemenswaard bestaat. Wij zijn geen bewonderaars van Enka noch van haar motie op het Arnhemse Kongres. Maar hoe onbeholpen ook, *haar motie is de eenige die inderdaad revolutionair-socialistisch wil wezen*: De houding van de partijleiding werd door haar afgekeurd. Niet alleen

verheldering van inzicht in, maar scherpe strijd tegen nationalisme, militarisme en imperialisme werd door Enka geëischt, en zelfs met de scherpste wapenen (algemeene dienstweigering, algemeene werkstaking).

Welnu, deze motie kreeg 12 stemmen! Op een Kongres waar 800 stemmen werden uitgebracht! Dat wil zeggen: revolutionair-socialistische wil, zooals die bijv. wel bij vele syndikalisten zit, zit er in de Arb. Partij praktisch zoo goed als heelemaal niet. Een belachelijk figuur maakte de zoogenaamde oppositie. En dan bedoelen we hiermee niet Mr. Mendels, die als altijd persoonlijk de risée van het Kongres werd. Maar we bedoelen zakelijk: dat het geen oppositie was. De „oppositie“ keurde uitdrukkelijk het stemmen voor de mobilisatiekredieten goed, en toonde daarmee *de facto* (inderdaad) op hetzelfde standpunt te staan als de door haar zoo dwaas aangeblafte partijleiding. Alleen had de „oppositie“ niet de moed, zelfs nu niet in deze ernstige tijd, waartoe de partijleiding en vooral Troelstra, Vliegen, Schaper, De Roode, dan toch in elk geval de euvelen moed wel hadden, om vele oude frazen maar op stal te zetten. Nationalistisch en kleinburgerlijk was de „oppositie“ evengoed als de „leiding“; tegen militarisme en imperialisme metterdaad strijden doet de oppositie evenmin als de leiding. Alleen de uiterste lafheid en de uiterste dubbelhartigheid, zoowel naar de burgerlijke als naar de revolutionaire kant, was het teken van de oppositie in de Arb. Partij. En ze zal dan ook van alle kanten daarnaar worden behandeld.

Als wij op het moment — het is Dinsdag — over het Kongres der Arb. Partij een woord zeggen, dan mogen wij niet vergeten op te merken: 1e. dat 30 pct. van de afdelingen (121 van de 406) niet eens op dit Kongres aanwezig waren; 2e. dat er van de vakverenigings-menschen zoo goed als niemand aan het woord kwam; en 3e. dat er evenals in een dompers-vereeniging slechts met de grootste moeite kon worden gekolporteerd. Toch werden er 95 brochures van Gorter en een aantal *Tribunes* verkocht, het zaad voor de revolutionaire daad. Wp.

Intern. Soc. Vrouwenkonferentie.

In Berp zijn einde Maart in het geheim soc. vrouwen uit Duitschland, Engeland, Frankrijk, Rusland, Polen, Holland, Italië en Zwitserland bij elkaar geweest. De Duitsche en Fransche vrouwen waren er niet namens de officiële soc. partijen, want die leven in godsvrede met de moordenaars van hun land, maar voor zichzelf persoonlijk. De Engelsche delegatie was er namens de I. L. P. (Arb. Partij) en de bij de Britsche Vrouwenraad aangesloten soc. en arbeidsters-vereenigingen. De Russische delegatie was in tweeën verdeeld. Vergegenwoordigd waren de vrouwen zoowel van het in onzen zin revolutionaire Centrale Komitee, als van het Organisatie-Komitee. Belgische vrouwen waren niet kunnen komen, omdat ze van de Duitsche bezettings-Regeering geen pas hadden kunnen krijgen. En ook de Oostenrijksche vrouwen konden wegens „onoverkomelijke moeilijkheden“ niet aanwezig zijn. Voor Holland waren er alleen afgevaardigden van de bij de Arb. Partij aangesloten vrouwen-vereenigingen.

Wat het punt: de internationale vredes-aktie der soc. vrouwen betreft was er een ontwerp-verklaring

opgemaakt door Klara Zetkin tezamen met de afgevaardigden van de Arb. Partijen van Holland en Engeland. Hiertegenover hadden de afgevaardigden van het revolutionaire Russische Centraal Komitee een eigen ontwerp gesteld, dat zich terecht niet tevreden stelde met het enkel innemen van een zogenoemd positieve principiële positie, zooals Zetkin deed, maar zich kritisch stelde tegenover het optreden van de soc. partijen in de verschillende oorlogvoerende landen, n.l. uitdrukkelijk afkeurde het toestaan van oorlogskredieten, enz. Bovendien verklaarden deze vrouwen, dat de vredes-aktie der vrouwen vooral een schakel moest wezen in de algemeene revolutionaire strijd en met revolutionaire middelen moest worden gevoerd. Slechts een deel der Poolse delegatie stemde met deze revolutionaire Russische opvattingen in. Deze Russische en Poolse revolutionaire vrouwen stemden dan ook tegen de z.g.n. „positief-principiële” Hollandsch-Engelsch-Zetkinsche verklaring met de mededeeling, dat zij dat deden omdat zij haar van principiële standpunt onvoldoende en onvolledig vonden. Tegelijkertijd verklaarden zij, dat zij zich niet van gemeenschappelijke aktie zouden afscheiden, maar bereid zijn elke aktie te ondersteunen, die in de richting van de revolutionaire strijd ligt en van de strijd tegen nationalisme en chauvinisme.

Terecht verzetten de geheele Russische delegatie zich ook tegen het uitspreken van sympathie met het Intern. Vredes-kongres van (burgerlijke) vrouwen in Den Haag. Maar de rest van de aanwezige vrouwen stemde vóór deze sympathie-verklaring, die dan ook werd aanvaard.

Onzerzijds een enkel woord slechts over deze Konferentie. Lenin en de bij het Centraal-Komitee aangesloten vrouwen hadden de S. D. P. verzocht ook harerzijds voor een vertegenwoordigster of althans voor een vertegenwoordiging van de meening der S. D. P. op deze Konferentie te zorgen, en Klara Zetkin had ons ten dezen verwezen naar de Sekretaresse van de Hollandsche bij het Intern. Sekretariaat aangesloten vrouwen, Hel. Ankersmit. Door een wijze van optreden (van het kastje naar de muur sturen) van de dames Ankersmit, Wibaut en Van Kuykhof, die wij hier verder niet kwalificeeren zullen, is de tijd om althans onze meening te Bern inderdaad naast die van de Russische en Poolse revolutionairen te stellen, wijl ze met de hunne overeenstemt, voorbij gegaan. Onzerzijds is er dus noch een vertegenwoordigster noch een vertegenwoordiging van onze meening te Bern geweest. Maar als wij dan ook verklaren de doorvoering van het te Bern beslotene te zullen bevorderen, dan geschiedt dit op de wijze als dit namens de vrouwen van het Russische Centraal Komitee werd verklaard: Wij zijn bereid elke aktie te ondersteunen die in de richting van de revolutionaire strijd ligt en van de strijd tegen nationalisme en chauvinisme. En daarom beginnen wij in Holland met te vechten tegen de godsvrede met de bourgeoisie en tegen het nu weer te Arnhem gesanktioneerde nationalisme van de Holl. Arb. Partij, waarbij, let wel, ook de te Bern vertegenwoordigde Hollandsche vrouwen zijn aangesloten.

Maar ook hierin zijn wij het met de revolutionaire Russische en Poolse vrouwen eens: hoofdzaak is de algemeene strijd van de arbeiders tegen de oorlog, die in elk land afzonderlijk en in alle landen tegelijk allèen met revolutionaire middelen kan worden gevoerd, en waarvan de strijd der vrouwen slechts een, zij het ook belangrijk, onderdeel is. En in die strijd in Holland geldt op het oogenblik slechts één parool: tegen de mobilisatie-kredieten, voor demobilisatie. Wp.

Amsterdam. Vrijdagavond 9 April half negen precies huish. verg. van de afd. der S. D. P. Agenda: Verkiezing van een waarnemend bestuurder; Meibeweging; Bibliotheek; Samenwerking; enz.

Rotterdam. Wij hadden een prachtige cursusvergadering met De Visser over het Syndicalisme. Er was eenig debat met een syndicalist, waardoor De Visser gelegenheid kreeg om nog wat uitvoeriger de zaak te bespreken.

A. s. Donderdag geen h.h. vergadering, uitgesteld tot de volgende week, waar dan ook voorstellen beschrijvingsbrief moeten worden ingediend.

VERSCHEENEN. Tweede verbeterde druk: Het Imperialisme, de Wereldoorlog en de Sociaal-Demokratie.

door H. GORTER. Prijs 10 cent. Franco p. p. 12 cent. Voor afdelingen en arbeiders-organisaties f 10.— per 100 ex. netto, zonder korting. Uitsluitend verkrijgb. bij den Brochurehandel S. D. P. Gijstr. v. Aemstelstraat 32, Amsterdam.

Het Marxisme als Daad.

De filosofen hebben de wereld op verschillende wijs verklaard; maar het komt erop aan, haar te veranderen.

Karl Marx: Stellingen omtrent Feuerbach.

Wetenschappelijke theorieën ontstaan niet uit het zuiver abstrakte, hartstochtlooze denken in het hoofd der menschen. Ze dienen de praktijk; ze zijn bestemd om licht te verspreiden op de weg der menschen in hun praktische levenstaak. Ze worden dus zelf door praktische behoeften te voorschijn geroepen, en veranderen van vorm, als de omgeving, de maatschappij, de behoefte anders wordt. Daarom kan dezelfde leer in de wisseling der tijden een heel andere kleur krijgen. Welk een onderscheid bestaat er niet tusschen het Christendom van de eerste eeuwen, van de Middeleeuwen, van de verschillende protestantsche Kerken der Hervorming, en van de vrijzinnige burgers van de 19e eeuw!

Met het Marxisme gaat het op dergelijke wijze. Ondanks dat het een duidelijke wetenschappelijke leer is, ziet het er toch verschillend uit, naar gelang van de behoeften des tijds.

Het Marxisme is de theorie van de omwenteling van het Kapitalisme. Marx riep de proletariërs van de heele kapitalistische wereld op: „Proletariërs van alle landen vereenigt U”, schreef hij in 1847 in het Kommunistisch Manifest. En hij deed nog meer dan enkel oproepen, wat ook wel anderen tot verschillende doeleinden deden. Hij gaf de proletariërs bovendien een theorie, die hun het doel toonde, de maatschappij verklaarde, en zekerheid gaf van slagen. Dat was: *het historisch materialisme*.

Het historisch materialisme verklaart het handelen der menschen in de geschiedenis uit de materiële, bovenal uit de economische omstandigheden. Daar de menschen niet zonder bewustzijn handelen, maar hun daden door gedachten, ideeën en doeleinden bepaald worden, beteekent dat, dat de gedachten, ideeën en doeleinden niet toevallig vanzelf ontstaan, maar een gevolg van dezelfde economische omstandigheden en noodzakelijkheden zijn. Als een (economie) revolutie noodzakelijk wordt, als de oude toestanden afgedaan hebben, brengt dat aan steeds meer menschen het bewustzijn van hun onhoudbaarheid en de wil ze te veranderen; deze wil komt dan onweerstaanbaar uit in het handelen en bepaalt de praktijk. Het proletariaat hoeft dus niet alleen op een betere maatschappij-orde te hopen; het historische materialisme geeft hem de zekerheid, dat ze ook komen zal, en wel doordat de economische ontwikkeling de massa's ertoe drijft en ze tevens geschikt maakt om die maatschappij te vormen. Zodoende werd het Socialisme van een Utopie tot Wetenschap.

Tegenstanders, die deze leer niet verstonden, omdat ze zoo scherp hun meest ingeroeste zienswijzen weersprak, noemden haar fatalistisch en zeiden, dat ze de mensch tot een willooze marionet verlaagde. Dat zij daarin ongelijk hadden, blijkt uit het bovenstaande. Maar dat ze in deze dwaling vervielen, was toch deels ook het gevolg van de bijzondere schakeering, die het Marxisme in de achter ons liggende tijd aannam. De leer van het Marxisme heeft twee zijden: de mensch is een produkt van de omstandigheden; maar zelf verandert hij weer de omstandigheden. Hij is slechts agent van (handelend door) de economische noodzakelijkheid; maar deze noodzakelijkheid kan zich slechts door zijn handelen doorzetten. Beide zijden zijn even waar en belangrijk, en tezamen vormen ze eerst de geheele theorie. Maar al naar de omstandigheden treedt natuurlijk de eene of de andere meer naar voren. In de tijd van de zware vervolging (der Deutsche Socialisten door de Socialistenwet) na 1878, toen alles er hopeloos uitzag, toen zoo vele leiders verzaagden of het vaandel ontrouw werden, toen de rijen der strijders sterk gedund werden, zou den overgeblevenen ook de moed in de schoenen zijn gezakt, als niet de theorie hun vertrouwen, zekerheid van de overwinning en de overtuiging had geschonken, dat geen macht ter wereld op de duur tegen de economische noodzakelijkheid was opgewassen. En ook later nog moest ten sterkste de nadruk erop worden gelegd, dat groote politieke veranderingen eerst mogelijk werden, als de economische ontwikkeling ver genoeg gevorderd was. Laat de toestanden rijpen, moest toenmaals de theoretische leus zijn; het Marxisme werd de theorie van het parlementarisme tegen het anarchisme. Het Marxisme hielp zodoende als leer van 's menschen volkomen afhankelijkheid van de economische omstandigheden de socialisten over de jaren van hun

numerieke zwakte heen, en was hun een vaste gids in de taktiek.

Zodoende moest het historisch materialisme wel een sterk fatalistische tint krijgen, en zoo heeft het zich in de geest van de woordvoerders en theoretici van die tijd vastgezet. Afwachten, intusschen propaganda voeren, de groeiende massa's van het proletariaat organiseren, want de omstandigheden werken voor ons; de economische ontwikkeling zal ons doen slagen — dat was de taktiek. En de theoretische werken van die tijd, vooral die van Kautsky, laten ons overal in de geschiedenis het overmachtige heerschen van de economische omstandigheden zien.

Bewust kwam deze schakeering in het laatste tiental jaren naar voren, toen de omstandigheden gunstiger werden voor krachtiger optreden. Dat schijnt in tegenspraak met het vorige, maar is gemakkelijk te begrijpen. Toen het politiek noodzakelijk werd nieuwe methoden van taktiek aan te wenden, een energieke aktie voor belangrijke rechten te beginnen, toen er ernstige gevaren door het imperialisme in aantocht waren en de massa's (in Duitschland) in de kiesrechtstrijd optraden, werd men zich in de kringen van de leiding der partij steeds meer het gevaar bewust, waarmede deze nieuwe taktiek, die van de zijde der heerschende machten een scherp verweer ten gevolge zou hebben, hun gewone ouwe rustige doen bedreigde. Ze wimpelden de aktie af, hielden de massa's tegen, en traden op tegen degenen die voorwaarts drongen. Kautsky verdedigde de theorie, dat het onmarxistisch was, het proletariaat tot zulk optreden aan te sporen; slechts anarchisten en syndikalisten drongen op daden aan; de ware Marxist moest weten, dat men de toestanden eerst moest laten rijpen. Terwijl de overheerschende macht van de partij-bureaucratie het frische vooruitdringen verzwakte en de partijtaktiek verstarde, versterkte in de pen van zijn theoretische woordvoerders de wereldomvattende leer van het Marxisme tot een dor fatalisme. Waartoe akties, die zoovele gevaren met zich brengen, als de economische ontwikkeling ons toch vanzelf, zonder gevaar, vooruitbrengt, onze macht steeds doet groeien, en ons ten slotte het resultaat in de schoot zal werpen?

De arbeiders, die dit Marxisme vernamen, hebben tot dusverre niets tegen dergelijke leeringen ingebracht. De tegenstanders der S. Die. echter waren niet zoo fatalistisch, de toestanden zonder daden hinnerzijds te laten rijpen, totdat de economische ontwikkeling Duitschland vanzelf de geëischte plaats in de wereld bracht. Ze wisten, dat daarvoor moest worden gestreden, dat zonder strijd niets te winnen is, ze en bereidden zich sinds jaren voorbeeldig op deze strijd voor. Het Deutsche proletariaat liet zich leiden, liet zich door het kunstmatig lawaai over de groote stembus-overwinning bedriegen, en leefde — politiek gesproken — zorgeloos voort.

Maar nu is het dan de tijd, de andere, verwaarloosde, kant van het Marxisme op de voorgrond te stellen — thans, nu de arbeidersbeweging zich opnieuw moet oriënteren, de bekrompenheid en de lijdelijkheid van de oude tijd van zich moet afwerpen, om de crisis te overwinnen. **De menschen moeten zelf hun geschiedenis maken, over hun lot beslissen.** Weliswaar zijn ze niet vrij in het maken van hun geschiedenis, maar *maken* doen ze haar toch. De mensch zelf is het aktieve vervormende element in de geschiedenis. Zeker, de economie moet hem drijven; maar **hij moet handelen.** Zonder zijn handelen gebeurt er niets; en handelen in de zin van veranderen der maatschappij is nog iets anders, dan eenmaal in de 4 of 5 jaar een stembriefje in de bus gooien. Zoo gemakkelijk wordt een nieuwe wereld niet opgebouwd. De menschelijke geest is niet allèen een produkt van de economische omstandigheden, maar ook oorzaak van de verandering dezer omstandigheden. De groote veranderingen van de produktiewijze (zooals die van het feodalisme naar het kapitalisme, en vandaar naar het Socialisme) komen slechts daardoor tot stand dat de nieuwe noodden 's menschen geest veranderen en aanleiding worden tot een bepaald willen; en wanneer dit willen tot handelen wordt, verandert de mensch de maatschappij zoodanig dat ze de nieuwe behoeften bevredigt. Het Marxisme heeft ons getoond, hoe vroegere geslachten, als ze hun wereld veranderden, door economische krachten werden gedreven; het toont ons nu, dat de menschen van tegenwoordig, door economische noodzakelijkheid gedreven, de hand aan de ploeg moeten slaan, als ze de wereld anders willen hebben.

(Lichtstrahlen).

A. P.

Sluit U aan bij de Soc. Dem. Partij.